

Kadernota 2025-2028

Gemeente Raalte

Aanbiedingsbrief

Onderwerp: vaststelling kadernota 2025-2028

Raalte, 23 april 2024

Geachte leden van de raad,

Raalte is een ontzettend fijne plek om te wonen. We zijn trots op de gemeente die wij zijn en hoe wij die met elkaar vormgeven. Dat hoeft niet te veranderen. We zijn trots op het noaberschap, hechten waarde aan bestaanszekerheid, aan voldoende beschikbare woningen, een betrokken sociaal domein en we koesteren de leefbaarheid in onze dorpen en wijken. Met de ambities uit het coalitieakkoord gaan wij Raalte verder op de kaart zetten. Zo wordt onze gemeente nog mooier, groener, leefbaarder en toekomstbestendiger. We pakken onze rol in de regio, onder andere met de concretisering van de Groeiopgave. Het is de kunst om onze ambities te realiseren en tegelijkertijd een financieel gezonde gemeente te blijven.

In lijn met de afspraken van vorig jaar, is deze kadernota strategisch van aard, een richtinggevend handelingskader voor de middellange termijn. De focus ligt op 'de drie grote opgaven' te weten, de groei van de gemeente Raalte, leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken en een toekomstbestendig buitengebied. Bij elk van deze 'drie grote opgaven' zien wij mooie voortgang en ontwikkeling, passend bij de fase en unieke aard van elke opgave. Samen met uw raad maken we hierin elke keer een vervolgstap. We herkennen tussen de drie opgaven een gemene deler in de zin van drie pijlers: bestuurlijke vernieuwing/ participatie, duurzaamheid en dienstverlening. Ten opzichte van vorig jaar (2024-2027) is deze strategische kadernota (2025-2028) aangevuld met een bijlage waarin het actueel financieel perspectief op hoofdlijnen is geschetst. Tot slot is in deze kadernota een bijlage opgenomen met het verslag van het gesprek dat uw raad op 7 maart 2024 in een rond-de-tafel heeft gevoerd over wat voor gemeente de raad wil zijn. Hierbij heeft uw raad ook concrete voorstellen gedaan om tot invulling van de taakstelling 'nieuw voor oud' vanaf 2026 te komen.

Financieel in balans

De strategische kadernota 2025-2028 schetst een beeld van de verwachte voortgang van de drie grote opgaven en de drie pijlers voor de komende jaren. Met het uitkristalliseren van de opgaven wordt duidelijk dat het realiseren van onze ambities veel van de gemeente Raalte gaat vragen. Het vraagt bereidheid om voldoende financiële middelen vrij te spelen en specialistisch personeel aan te trekken. Wij delen met u de sterke wens om de drie opgaven en drie pijlers zo goed mogelijk te realiseren. Hierbij hanteren wij de voorwaarde om financieel in balans te blijven. Om de ambities op 'de drie grote opgaven' mogelijk te maken is het ook nodig om ruimte te creëren binnen de bestaande begroting en meerjarenraming. Waar nodig moeten we bestaand beleid/werkzaamheden verminderen en/of temporiseren om capaciteit en middelen vrij te maken. We kijken kritisch naar onze beschikbare middelen en stellen daarbij onszelf steeds de vraag: wat willen we per onderdeel realiseren en wat hebben we daarvoor over? Zo werken we toe naar een

sluitende begroting, waarbij we de beschikbare middelen optimaal inzetten voor het realiseren van onze ambities.

Impactanalyse Groei

Naast het beoogde effect van de bouw van 3.000 woningen (en daarmee een groei van 38.000 naar ongeveer 45.000 inwoners) in de komende 10 jaar, zal het uitvoeren van de groeibeelden ook andere effecten met zich meebrengen. De toename van inwoners en bedrijvigheid heeft gevolgen voor onze werkzaamheden en hoe we dit moeten organiseren. Denk bijvoorbeeld aan het onderhoud openbare ruimte, de werkzaamheden sociaal domein/ dienstverlening etc. Daarom gaan we een impactanalyse maken van wat de inwonersgroei gaat betekenen voor de gemeentelijke organisatie, hoe we daarop moeten acteren en organiseren, binnen welke termijnen en wat dit politiek gaat betekenen.

Verder bouwen op de kracht van Raalte

We prijzen ons gelukkig dat we kunnen bouwen op een stevig fundament van Raalte. De kracht van de samenleving komt tot uiting in onze kernen via een bruisend verenigingsleven, een stevig sociaal vangnet en goede maatschappelijke voorzieningen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de onderwijs- cultuur en sportvoorzieningen. We zijn ervan overtuigd dat we vanuit dit stevig fundament van Raalte in staat zijn om samen met onze inwoners verder te bouwen aan een nog mooiere toekomst van Raalte. Dat is niet eenvoudig. Meer dan ooit hebben we politiek lef en bestuurlijk leiderschap nodig om om te gaan met onzekerheden. De kunst hierbij is om steeds 'de gezamenlijke stip op de horizon' voor ogen te houden. We kunnen dit niet alleen. We doen dit samen met onze inwoners: we leren van elkaar, benutten elkaars ervaring en maken op basis hiervan keuzes.

Tot slot

Deze kadernota geeft richting aan de koers van de gemeente Raalte. Een belangrijke realisatie daarbij is dat de raadsperiode inmiddels voor de helft doorlopen is en er nog twee jaar voor ons liggen. We zijn uit de startblokken: ambities uit het coalitieakkoord staan niet enkel meer op papier. Ze worden werkelijkheid. Daarbij hoort ook het realiteitsbesef en de bereidheid om keuzes te maken voor opgaven met een looptijd, langer dan de komende twee jaar. Wat willen wij wanneer bereiken en wat hebben wij ervoor over?

De kadernota 2025-2028 is een belangrijke stap in aanloop naar de begroting 2025. Naast de in deze kadernota geprioriteerde 'grote opgaven' en onderwerpen zal richting de komende begroting ook rekening gehouden moeten worden met autonome ontwikkelingen en nieuw beleid. Dit naast alle reguliere uit te voeren werkzaamheden. Dit alles vraagt scherpe keuzes van uw raad en ons college richting de komende begroting 2025. Niet alleen voor de taken die we als gemeente zelfstandig uitvoeren, maar ook richting onze verbonden partijen waarbij we één van de deelnemende gemeenten zijn in een groter geheel. Dat we hierbij de beschikbare middelen zo doelmatig en doeltreffend inzetten staat buiten kijf. Wij kijken ernaar uit om met u de kadernota in de Rond de Tafel op 16 mei en de raadsvergadering van 30 mei 2024 te behandelen.

De 'drie grote opgaven'

In de kadernota wordt de vooruitgeblift op de realisatie van de drie grote ambities uit het coalitieakkoord. Dat zijn:

1. Groei van de gemeente Raalte
2. Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken
3. Toekomstbestendig buitengebied

De opgaven en de realisatie ervan is strategisch van aard. Het betreffen trajecten die over vele jaren plaatsvinden, langer dan de huidige raadsperiode. De uitrol ervan heeft veel impact op onze samenleving en de wijze waarop veel gemeentelijke taken in Raalte worden uitgevoerd. In 2023 zijn mooie eerste stappen gemaakt binnen deze opgaven. Op basis van de voortgang van elk van de drie grote opgaven wordt per ambitie vooruitgeblift welke kansen en acties in de komende periode voorzien worden en wat er nodig is om deze, vaak integrale oplossingen, te realiseren.

1. Groei van de gemeente Raalte

Er is een groot tekort aan woningen in onze gemeente en in de regio. Dit maakt dat we kiezen voor groei van de gemeente. Het uitgangspunt is de bouw van 3.000 woningen vanaf 2023 in tien jaar tijd. Met de groeiambitie wil de gemeente Raalte naast het vergroten van de beschikbaarheid van woon- en werklocaties, ook een bijdrage leveren aan het versterken van de kwaliteit van leven en de leefomgeving van de kernen. De bouw van nieuwe woningen kan een vliegwiel zijn voor het versterken van het goed wonen, werken, ondernemen en recreëren in Raalte. In opdracht van de gemeenteraad zijn er groeibeelden voor de kernen Raalte en Heino opgesteld en begin 2024 naar buiten gebracht.

De groeibeelden geven een visie op toekomstbestendige ontwikkelmogelijkheden van de kernen Raalte en Heino en een totaalbeeld van de kansen en mogelijkheden voor het realiseren van de bestuursopdracht Groei. De gemeenteraad heeft het college aan de hand van de groeibeelden de opdracht gegeven om de Omgevingsvisie te actualiseren en parallel aan de actualisatie van de Omgevingsvisie aan de slag te gaan met de kansrijke locaties stationsomgeving Raalte, Raalte Noord en Heino Noordwest. De gemeenteraad heeft een beginnend voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld om nader te verkennen wat er nodig is om de kansrijke ontwikkellocaties uiteindelijk te gaan ontwikkelen. Conform de bestuursopdracht groei gaat het college in 2024 ook starten met een analyse van de buurtdorpen om de woningbouwvraag in deze dorpen te realiseren en de leefbaarheid te versterken. Hierbij wordt een soortgelijk proces doorlopen als bij de groeibeelden voor Raalte en Heino. Dit in lijn met de door uw raad in maart 2024 aangenomen motie hierover.

Financieel perspectief

Om deze woningbouwambitie in Raalte, Heino en de buurtdorpen ook daadwerkelijk te kunnen realiseren moet onze organisatie op sterkte worden gebracht. Op dit moment is er onvoldoende uitvoeringscapaciteit aanwezig. Daarnaast zijn er (al dan niet deels gefinancierd door andere partijen) investeringen nodig om de woningbouwambitie uiteindelijk te realiseren. Gefaseerd komt het college tijdens de begrotingsbehandelingen met voorstellen om de woningbouwambitie en de bijkomende opgaven te realiseren.

2. Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken

Onze dorpen en wijken zijn over het algemeen fijne plekken om te wonen en (samen) te leven en dat willen we graag zo houden.

We beseffen ons dat dit niet vanzelfsprekend is. We zien verschillende uitdagingen op ons afkomen die landen in onze dorpen en wijken. Wat dit betekent verschilt per dorp of wijk. Op de ene plek zien we bijvoorbeeld steeds meer senioren en inwoners met een kwetsbaarheid in de wijk wonen. Dit doet een groot beroep op de draagkracht van een wijk. Op andere plekken zien we dat het verenigingsleven met voldoende vrijwilligers en buurtinitiatieven een motor zijn voor de leefbaarheid. Hoe kunnen we dit blijven stimuleren?

Ook staan we voor investeringen om onze dorpen en wijken in fysieke zin te onderhouden, zodat het in de toekomst voor onze inwoners ook goed wonen blijft in onze dorpen en wijken. Uitdagingen op het gebied van bijvoorbeeld duurzaamheid, bestaanszekerheid, klimaatadaptatie, kansenongelijkheid, biodiversiteit, gezondheid en veiligheid landen voor een belangrijk deel in onze dorpen en wijken.

Deze vraagstukken leven binnen een dorp of wijk niet naast elkaar, maar zijn onderling met elkaar verbonden. Bij deze opgave staat daarom het perspectief vanuit de wijk centraal.

Vanuit dat perspectief werken we aan integrale oplossingen die meerdere doelen dienen en de wijk of het dorp versterken. Dit vraagt om maatwerk en het maken van keuzes, want we weten dat geen wijk of dorp hetzelfde is. De komende periode verdiepen we de analyses van onze dorpen en wijken, zodat we nog beter weten waar de verschillen zitten en welke aandachtspunten we per dorp of wijk zien. Op basis daarvan maken we keuzes en bepalen we welke dorpen, wijken en/of buurten we ons de komende periode richten vanuit deze opgave.

Daarnaast is dit bij uitstek een opgave die vraagt om een nauwe verbinding en samenwerking met onze inwoners en (maatschappelijk) partners in de wijk. We weten dat er veel inwoners zijn die initiatief nemen en zich inzetten voor de leefbaarheid en/of toekomstbestendigheid van hun buurt, wijk of dorp. We beseffen ons dat zij vaak een sleutelrol spelen in hun buurt, dorp of wijk en willen dit koesteren. We zetten de komende periode daarom ook breed in op het stimuleren en faciliteren van initiatieven en het versterken van de samenwerking tussen partijen in de wijk.

Financieel perspectief

In de basis werken we in deze opgave aan slimme verbindingen tussen al bestaande opgaven of bestaand beleid vanuit het perspectief van de wijk. Daardoor vraagt deze opgave vooral om (financiële) flexibiliteit. Oplossingen en aanpakken die vanuit deze opgave naar voren komen zijn naar verwachting niet altijd in een bestaand (financieel) hokje te passen. En ook kan deze opgave ertoe leiden dat we meer investeren in het ene dorp of wijk dan in de andere.

Vanuit deze opgave zien we daarnaast een belangrijk financieel aandachtspunt. We zien dat we bepaalde basiselementen die een dorp of wijk leefbaar en toekomstbestendig maken nu financieren met (voornamelijk) incidentele middelen, terwijl ze om structurele aandacht vragen, zowel op sociaal-maatschappelijk gebied als op fysiek-ruimtelijk gebied. Eén voorbeeld hiervan is de vervangingsopgave in de openbare ruimte.

Daarbij hebben we als gemeente een grote verantwoordelijkheid voor de openbare ruimte, waarmee het ook een grote knop is waar we als gemeente zelf aan kunnen draaien als het gaat om leefbaarheid en toekomstbestendigheid. Hiermee kunnen we een belangrijke maatschappelijke meerwaarde creëren (denk aan gezondheid en welzijn). De komende periode moeten we hier keuzes in maken, inhoudelijk en financieel. Voor de openbare ruimte willen we komen met een financieel ingroeimodel, waarbij de jaarlijkse structurele lasten jaarlijks, trapsgewijs, groeien. Bij de begroting 2025-2028 willen we u hiervoor een voorstel doen.

Sterke sociale gemeenschappen waarin inwoners naar elkaar omzien en waarin laagdrempelige ondersteuning beschikbaar is als het even niet meer zelf of samen lukt, vormen een belangrijk fundament voor leefbaarheid en toekomstbestendigheid. Dit belang wordt in de toekomst alleen maar groter als gevolg van alle ontwikkelingen die op onze dorpen en wijken afkomen. Denk hierbij aan de vergrijzing, de vluchtelingen opgave en de extramuralisering in de zorg. We hebben als gemeente een structurele financiële basis die we inzetten voor deze sociale basis. Daarnaast ontvangen we extra financiële middelen om onze sociale basis te versterken, zodat we kunnen inspelen op deze ontwikkelingen. Echter, deze financiële middelen worden over het algemeen incidenteel verstrekt. Denk hierbij aan de middelen vanuit het Rijk voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en de incidentele middelen die we als gemeente zelf jaarlijks toekennen aan het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Met incidentele middelen kunnen we ontwikkelingen aanjagen, maar ze niet borgen. Dit vraagt om het maken van keuzes.

3. Toekomstbestendig buitengebied

De gemeenteraad heeft eind 2023 ingestemd met het voorstel om in te zetten op de volgende pijlers:

1. Faciliteren wat al kan
2. Samenwerking
3. Er zijn voor inwoners
4. Duidelijkheid in beleid

De uitdagingen om ons buitengebied toekomstbestendig te maken is onverkort groot. Onduidelijkheden en onzekerheden zijn op alle terreinen voelbaar. Het buitengebied van de gemeente Raalte kent diverse functies en belangen. Het is de plek waar agrariërs ondernemen en waar in de praktijk diverse transitie plaatsvinden.

Grond wordt schaarser door de groei van de bevolking en de toenemende maatschappelijke opgaves (wetgeving op het gebied van verduurzaming bijvoorbeeld: biodiversiteit, energie, derogatie, water of klimaat). Het is echter voor veel ondernemers een randvoorwaarde onder hun bedrijf.

De impact van diverse transitie is zichtbaar op meerdere fronten: 1. fysiek ruimtelijk. 2. sociaal-maatschappelijk en 3. economisch.

De kwaliteit van de fysiek ruimtelijke omgeving in het buitengebied wordt steeds belangrijker. Leefbaarheid, leefstijl, maar ook wonen en zorg vragen steeds meer onze aandacht. Het groene

karakter van het buitengebied wordt gewaardeerd door inwoners uit de hele gemeente en wordt ook belangrijker om brede welvaartsdoelen te realiseren. Ook in het buitengebied zal de vervangingsopgave openbare ruimte gerealiseerd moeten worden.

We werken in deze bestuursperiode stap voor stap toe naar meer duidelijkheid. We voeren in toenemende mate het gesprek met inwoners en ondernemers in het buitengebied en stimuleren hen om kansen te benutten binnen gebiedsprocessen. We ondersteunen Salland Loont bij de organisatieontwikkeling om te komen tot een sterke gebiedsorganisatie en werken zelf aan nieuw beleid voor wonen en zorg in het buitengebied. Regionaal zijn we nauw aangesloten bij ontwikkelingen in regio Zwolle (o.a. Sponsstrategie) en bij de provincie. We bepalen in samenwerking met onze partners en mede-overheden welke rol de gemeente Raalte heeft in de provinciale en landelijke opgaven (NPLG/PPLG).

We willen graag werken aan perspectief op lange termijn, maar kunnen slechts kleine stappen zetten omdat de context landelijk en provinciaal nog in hoge mate in beweging is.

Financieel perspectief

De capaciteit voor de uitvoering van de opgave staat op dit moment onder druk binnen de organisatie, ook gezien de andere opgaven en de uitvoering van landelijke regelingen (Landelijke Beëindigingsregeling Veehouderijlocaties (LBV/ LBV+). Ook als er middelen beschikbaar gesteld worden is de kwaliteit en de beschikbaarheid van de bemensing een grote uitdaging. Indien noodzakelijk zullen we hiervoor in de begroting voorstellen doen.

De drie pijlers

De drie grote opgaven kunnen alleen gerealiseerd worden door toe te werken naar integrale oplossingen. Bij het tot stand komen van de Kadenota Raalte 2024-2027 zijn daarom 3 pijleronderwerpen gedestilleerd die integraal door de drie grote opgaven heenlopen. Deze onderwerpen raken aan ambities uit het coalitieakkoord en aan uitspraken die de raad heeft gedaan bij het tot stand komen van de Kadernota Raalte 2024-2027. Dit betreft de volgende 3 pijlers:

- Bestuurlijke vernieuwing/participatie;
- Duurzaamheid;
- Dienstverlening.

De 3 pijlers kennen elk eigen ambities en onderliggende waarden. Deze verdienen het om prioriteit te krijgen en om zelfstandig en in integrale realisatie met de 3 grote opgaven vorm te krijgen.

1. Bestuurlijke vernieuwing/participatie

Raalte heeft een rijke traditie van omgaan met bestuurlijke vernieuwing. We zoeken verbinding met onze inwoners en zijn bereid om onszelf daarbij kwetsbaar op te stellen. We willen van elkaar leren en benutten de kracht van de samenleving. De komende jaren zetten wij deze lijn voort.

Participatie, dat doen we in de gemeente Raalte volop. Ook in de drie opgaven. Zo dachten 2200 inwoners mee over de groei van Raalte en Heino en voerden ruim 300 inwoners een constructief gesprek over de groeibeelden. In de opgave buitengebied is het in verbinding zijn en blijven met alle partijen heel belangrijk. Dit doen we op allerlei manieren: van keukentafelgesprekken, de inzet van erfcoaches tot een regelmatige nieuwsbrief. Tot slot is écht werken vanuit het perspectief van de inwoner dat wat ons te doen staat in de opgave leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken. Maar eigenlijk in al het werk dat we als gemeente doen is het niet meer dan normaal dat we samen met inwoners, ondernemers en instellingen werken aan resultaat. We zijn daar trots op en we merken dat dit belangrijk is voor de kwaliteit van ons werk en de verbinding met de samenleving. We zien dat participatie geen wondermiddel is en niet overal noodzakelijk of helpend is. Soms is participatie ook het inzetten van goede communicatie. We zetten de komende periode in op het vasthouden van de kwaliteit van participatie. Daarnaast maken we bewuster keuzes hoe participatief een vraagstuk moet worden opgepakt.

2. Duurzaamheid

We werken toe naar een duurzame gemeente, waar het net zo fijn leven is voor toekomstige generaties, als voor ons nu. Een deel van de duurzaamheidsambities, zoals duurzaam energie opwekken of juist energie besparen, is verweven met de 'drie grote opgaven': buitengebied, leefbare wijken en dorpen en groei. Maar ook in ons 'dagelijks werk' speelt duurzaamheid een steeds nadrukkelijker rol. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het regulier beheer van de openbare ruimte in al zijn facetten. Naast alle taken die we momenteel al doen binnen het thema duurzaamheid gaan we ons de komende tijd focussen op (het specificeren van) de doelen die we opgavegericht voor Raalte kunnen stellen op de thema's: circulariteit, klimaatadaptatie en energietransitie. De uitkomst hiervan wordt verwerkt in een beleidskader. Vervolgens zullen de in

het beleidskader geformuleerde prioriteiten (opgavegericht) verder ontwikkeld worden. Zoals hierboven gezegd is het niet zo dat het te formuleren beleidskader het begin is van de uitvoering op het gebied van duurzaamheid, duurzaamheid zit nu al verweven in onze dagelijkse processen. Zo weten we nu al dat er de komende jaren een hoop thema's opgepakt gaan worden. Voorbeelden zijn: het stimuleren van biodiversiteit en het herijken van de warmtevisie, waarvan in het Klimaatakkoord is afgesproken dat deze eind 2026 gereed is. Ook maken we stappen in het verzwaren van het elektriciteitsnet en worden in 2025 de stresstesten omtrent wateroverlast opnieuw uitgevoerd (conform Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)) en is vanaf aankomende zomer het lokale hitteplan van Raalte inzetbaar.

Wanneer we een completer beeld hebben van de doelen voor de komende jaren verwachten we ook meer duidelijkheid te kunnen geven over de capaciteit die naar verwachting nodig is voor het behalen van de doelen. Ondanks dat (een gedeelte van) deze capaciteit gefinancierd kan worden uit landelijke regelingen en huidige budgetten zal het vinden van de juiste bemensing een uitdaging zijn. Indien noodzakelijk zullen we voor extra financiering een voorstel doen.

3. Dienstverlening

Voor onze inwoners en ondernemers is de dienstverlening van onze gemeente dat wat er écht toe doet. Daar waar je terecht kunt met je vraag of verzoek. Daar waar je wordt gehoord. Een gemeente die voor alle kernen zorgt voor laagdrempelig en toegankelijk contact. Om dit te behouden, doen wij nog meer dan nu een beroep op de collega's in de organisatie. De manier waarop wij door houding en gedrag (de menselijke maat) omgaan met vragen en verzoeken maakt het verschil voor onze inwoners. Vanuit persoonlijk contact en een verbindende houding denken we mee met onze inwoners. Daarom geven collega's de Raalter kleur aan onze dienstverlening en laden we de kernwaarden van onze gemeente.

Daarnaast zijn we een betrouwbare overheid en leggen we uit wat we waarom doen. We zijn voorspelbaar en betrouwbaar door de kennis van onze collega's, duidelijke uitgangspunten met betrekking tot dienstverlening en applicaties die de inwoners en ons werk ondersteunen. Onze applicaties ontwikkelen we door om onze dienstverlening op peil te houden en efficiënter samen te werken. Zo werken we aan de implementatie van een nieuwe telefooncentrale en de vervanging van het zaakstelsel. Daarnaast ontwikkelen we een dienstverleningsconcept waarin we concrete organisatie brede uitgangspunten op dienstverlening formuleren zodat we de inwoner duidelijkheid blijven bieden. Dit samen versterkt het vertrouwen tussen de inwoner en de gemeente en zo ontstaat er draagvlak voor samenwerking op de drie grote opgaven. We blijven bouwen aan een dienstverlening waarbij de behoeften van onze inwoners en ondernemers leidend zijn. Samen maken we het verschil.

Bijlage 1

Actueel financieel perspectief op hoofdlijnen

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een eerste doorkijk gegeven van het actueel financieel perspectief richting de begroting 2025-2028. Hierbij is rekening gehouden dat de oploep van de opschalingskorting structureel wordt geschrapt zoals door het kabinet in de voorjaarsnota 2024 is gepubliceerd. Na besluitvorming van de voorjaarsnota in de 2e Kamer vindt financiële vertaling naar de gemeenten plaats in de komende meicirculaire 2024. De lopende kabinetsformatie kan voor de gemeentefinanciën ook nog de nodige veranderingen met zich meebrengen, maar hierover bestaat ten tijde van het schrijven van deze kadernota nog geen duidelijkheid. In de nu gepresenteerde 1^e doorkijk van het financieel perspectief is nog geen rekening gehouden met te verwachten autonome ontwikkelingen en nieuw beleid begroting 2025-2028.

1e doorkijk te verwachten Financieel perspectief begroting 2025-2028

Rekening houdend met de resultaten van de september en decembercirculaire 2023, de laatste cijfers van het centraal planbureau (februari 2024), de voorjaarsnota van het kabinet en de in de begroting 2024-2027 opgenomen taakstelling 'nieuw voor oud', kunnen we op dit moment onderstaande 1^e doorkijk presenteren van het te verwachten Financieel perspectief richting de begroting 2025-2028. Hierbij is nog geen rekening gehouden met te verwachten autonome ontwikkelingen en nieuw beleid begroting 2025-2028. In deze tabel blijft 'het ravijnjaar 2026' goed zichtbaar.

1e doorkijk te verwachten Financieel perspectief begroting 2025-2028						
Bedragen * € 1.000		S=structureel				- is voordeel
Omschrijving	S/E	2024	2025	2026	2027	2028
Begrotingsresultaat 2025-2028 na vaststelling van de programmabegroting 2024-2027	S	-2.298	-2.790	970	1.580	1.580
	E	4.136	1.930	1.986	783	0
		1.838	-860	2.956	2.363	1.580
Resultaat september & decembercirculaire 2023	S	-849	-643	-563	-1826	-2270
Verwachte bijstelling prijsontwikkeling bij meicirculaire op basis van ramingen Centraal planbureau (MEV)	S		200	600	900	900
Schrappen oploep van de opschalingskorting conform de gepubliceerde voorjaarsnota 2024 van het kabinet	S		1.350	-1.350	-1.350	-1.350
1e doorkijk te verwachten financieel perspectief begroting 2025-2028	S	-3.147	-1.883	-343	-696	-1.140
	E	4.136	1.930	1.986	783	0
		989	47	1.643	87	-1.140

Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve richting begroting 2025-2028

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve weergegeven. Hierbij is rekening gehouden met het voorlopig rekeningresultaat 2023 en de door uw raad in 2024 genomen raadsbesluiten met betrekking tot de groeiopgave en renovatie Hoogerheyne. De algemene bestemmingsreserve ontwikkelt zich hierbij tot een niveau van € 17,44 mln. per ultimo 2028. Bij de begroting 2024-2027 was een niveau van € 7,67 mln. per ultimo 2027 voorzien. Het door uw raad ingestelde minimumniveau van de algemene bestemmingsreserve bedraagt € 4,5 mln.

1e doorkijk te verwachten stand algemene bestemmingsreserve in aanloop naar de begroting 2025-2028					
Bedragen * € 1.000.000					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Verwachte stand per 1 januari	20,83	18,93	18,38	16,49	16,3
Verwachte mutaties op basis van de stand bij de jaarrekening 2023	1,34	-0,5	-0,25	-0,1	0
Vorbereidingskrediet stationsgebied Raalte 2024 (groeiopgave)	-0,2				
Bijdrage aan Stichting Sportbelangen Heino (ivm renovatie Hoogerheyne)	-2,05				
Dekking begrotingsresultaat 2024-2028	-0,99	-0,05	-1,64	-0,09	1,14
Verwachte stand per ultimo jaar	18,93	18,38	16,49	16,30	17,44

Doorkijk richting begrotingsvoorbereiding 2025-2028

Richting begroting blijven we ook in financiële zin focus houden op de in deze kadernota 2025-2028 genoemde 'drie grote opgaven', te weten de groei van de gemeente Raalte, leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken en een toekomstbestendig buitengebied. Daarnaast blijven we in financiële zin ook accent leggen op de pijlers bestuurlijke vernieuwing/ participatie, duurzaamheid en dienstverlening. Hoe zich dit in financiële zin gaat vertalen richting komende begroting is op het moment van schrijven van deze kadernota te prematuur. Er zal balans gevonden moeten worden in de bestuurlijke ambities, de uitvoeringskracht en de beschikbare financiële middelen. Dit zal keuzes/ afwegingen vragen gedurende het begrotingsproces.

Bijlage 2

Verslag rond de tafelgesprek 7 maart 2024

Op 7 maart 2024 heeft de raad een gesprek gevoerd in een rond-de-tafel over wat voor gemeente de raad wil zijn. Daar is dit verslag van gemaakt, geaccordeerd door de agendacommissie. Het verslag is toegevoegd aan de vergaderstukken van de vergadering van 7 maart. Afsproken is tevens dat het verslag toegestuurd wordt aan het college van B&W om op hoofdlijnen mee te kunnen nemen in de kadernota 2025-2027 en verder te verwerken in de begroting 2025-2027. In de agendacommissie is aangegeven om namens de fracties mee te geven aan het college dat er bij de voorstellen die in het verslag opgenomen zijn geen meerderheden staan aangegeven. Niet alle fracties hebben namelijk bij alle voorstellen al hun standpunt mee kunnen geven. Verzoek aan het college is om de voorstellen te toetsen op haalbaarheid en te verwerken in de begroting, zoals ook verderop in het verslag staat aangegeven.

Aanleiding voor het goede gesprek 'wat voor gemeente willen we zijn'

Aanleiding voor het rond-de-tafelgesprek op 7 maart is het initiatief van de raad om invulling te geven aan 'Nieuw voor oud' of 'Kerntakendiscussie' uit het Coalitieakkoord 2022-2026 'Versterken, verbinden en vernieuwen'¹.

Voorbereiding op het goede gesprek door de raad

Ter voorbereiding op het goede gesprek is in de agendacommissie van 6 november een opdracht uitgezet voor het uitvoeren van een benchmark. De resultaten van de benchmark zijn meegenomen als onderlegger voor het bestuurlijk strategische gesprek in de raad om samen tot keuzes te kunnen komen in 'wat voor gemeente willen we zijn'.

Het rond-de-tafelgesprek is voorbereid door enkele raadsleden met twee opdrachten aan de raad:

- per fractie een visie en keuzes te geven op 'wat voor gemeente willen we zijn' en daarover met elkaar in gesprek te gaan
- per fractie concreet voorstellen te doen om de taakstelling van –minimaal- € 450.000,-- met ingang van 2026 en verder in te vullen en wederom daarover met elkaar in gesprek te gaan welke voorstellen draagvlak hebben in de raad.

Uitkomsten 'wat voor gemeente willen we zijn'

Hieronder is per deelvraag de uitkomsten van het goede gesprek weergegeven. Deze opbrengst geeft de raad mee aan het college om deze op hoofdlijnen mee te nemen in de kadernota 2025-2028 en vervolgens te verwerken in de begroting 2025-2028.

---

¹ Uit coalitieakkoord:

Nieuw voor oud of kerntakendiscussie

We willen graag, samen met de gemeenteraad, de nieuw voor oud of kerntakendiscussie vormgeven. Hier is bij de begroting 2022 een eerste aanzet gegeven. Zo willen we de lastendruk voor onze inwoners langjarig binnen de perken houden en de nieuwe opgaven die op ons afkomen met focus en de juiste inzet op te kunnen pakken. Bij deze kerntakendiscussie moet in de volle breedte inzicht komen in de keuzes die gemaakt kunnen worden en welke (organisatorische en maatschappelijke) consequenties dit met zich meebrengt. Wat ons betreft gaat het om het daadwerkelijk maken van keuzes en hanteren we niet de kaasschaafmethode.'

Visie en keuzes 'wat voor gemeente willen we zijn'

Op de vraag 'wat voor gemeente willen we zijn' luidt het antwoord kort en bondig samengevat: de gemeente die we nu zijn, met goede voorzieningen en een fijn leefklimaat. De raad staat geen grote, cruciale veranderingen voor.

Hieronder volgt samengevat enkele raadsbreed gedeelde uitgangspunten:

- **Sociaal** met aandacht voor werk, zorgen dat niemand tussen wal en schip terecht komt. De raad heeft hier als actiepunt benoemd om, ingegeven door de benchmark, een nadere analyse naar doelmatigheid binnen het sociaal domein en dan met name jeugdzorg te starten. Gerefereerd is aan de strategische raadsagenda, waarin dit onderwerp ook staat opgenomen.
- **Bestaanszekerheid** met ook hier aandacht voor de zorgen van inwoners. Ook op dit onderwerp heeft de raad een actiepunt benoemd, namelijk de behoefte aan meer concreet inzicht in de problematiek: over wie hebben we het en wat moet er gebeuren? Bestaanszekerheid koppelt de raad ook aan wonen. Gepleit is voor extra aandacht voor het 'haalbaar' bouwen voor jongeren en ouderen.
- **Klimaat** kent zijn beperkingen en vraagt tijd, vooral de grootschalige aanpak door oa netwerkcongestie en stroperige regionale samenwerking. De speelruimte voor Raalte is op het grootschalige niveau beperkt. Op lokaal niveau zijn er veel kleinschalige initiatieven die effectief zijn en bewustwording versterken, zoals tegels wippen, groen planten in de tuinen, isolatie en stimuleringsmaatregelen. De standpunten op dit onderwerp lopen wel uiteen. Waar de één vindt dat er wel bezuinigd kan worden, geeft een ander aan dat de huidige aandacht nodig is en vindt een derde dat er nog te weinig op ingezet wordt.

Uitkomsten concrete voorstellen taakstelling vanaf 2026

In de onderstaande tabel staan de concrete voorstellen van de fracties voor invulling van de structurele taakstelling van minimaal € 450.000 euro vanaf 2026. Achter elke voorstel staat met een emoji aangegeven of een fractie aan de voorkant positief (😊), twijfelt (😐) of negatief (☹️) ten aanzien van een voorstel staat. Niet alle fracties hebben al een standpunt gegeven op alle voorstellen, vandaar de lege vakjes. De emojis geven het college in enigermate inzicht in hoeveel fracties op voorhand positief, twijfelen of negatief zijn over een voorstel.

Nr	Voorstel	GB	BB	CDA	VVD	GL	D66	PvdA
1	Maatschappelijk vastgoed afstoten (waaronder Boerderij Strunk)	😊		😊				
2	OW Onderhoudsniveau Groen-Wegen / Zelf doen-uitbesteden	😊		😊				😊
3	Scherper begroten (screenen niet uitgevoerde budgetten)	😊			😊			😊
4	Reservepositie doorlichten in relatie tot weerstandsratio	😊						
5	Eenvoudiger, efficiënter werken: met name processen zo inrichten dat minder lagen nodig zijn, besluiten sneller genomen kunnen worden, sneller anticiperen op beleid	😊						
6	Subsidies doorlichten en bezien op beweging van structureel naar incidenteel (CDA bv bibliotheek/Hoftheater; Dierenbescherming 50K; VVD inzicht geven en volledig doorlichten 250-500K)	😊	😞☒	😊	😊			😞☒
7	OZB verhogen met indexcijfer (GL verhoging indien uit te leggen; PvdA alleen inflatie; CDA niet uitgesproken; BB mogelijk inflatie)	😊	😞☒	😊	😞☒	😊		😊
8	Investering realistisch begroten (kan bv 20% ruimte opleveren qua kapitaallasten)	😊		😊	😊			😊
9	Kostendekkende tarieven (CDA marktgelden; BB Wet op lijkbezorging 50-100K lasten verlagen/tarieven verhogen; BB Omgevingsvergunningen naar 75-80% 50-100K)		😊	😊				
10	Beperken ambitie Omgevingsdienst			😊				
11	Niveau Bestuur en dienstverlening; toekomstgericht werken 38K (CDA minder doen, behouden wat goed gaat; GL investeren in digitalisering)	😊		😊		😞☒		
12	Maatregelen vanuit corona afbouwen			😊				
13	Trouwzaal 12K			😊				
14	Energiebesparing breed					😊		
15	Cultuur (200K inleveren S)				😊			
16	Sociaal Domein doelmatigheidsonderzoek jeugdzorg in lijn met benchmark (VVD ca 100K)				😊			
17	Post onvoorzien beperken (VVD 90K)				😊			
18	Kritische blik op budgetten participatie (VVD 100K)	😊			😊			

19	Kosten interne organisatie/overhead/communicatie (BB taakstelling 200K; VVD maak inzichtelijk)		😊		😊			😞☒
20	Kritische rol Raalte op deelname /betalingen GR-en		😊					

Vervolg

De uitkomsten van het gesprek 'wat voor gemeente willen we zijn' geeft de raad mee aan het college om op hoofdlijnen mee te nemen in de kadernota 2025-2028 en te verwerken in de begroting 2025-2028.

Dit geldt tevens voor de concrete voorstellen voor de taakstelling, waarbij het college wordt verzocht om de voorstellen te toetsen op haalbaarheid inclusief eventuele voor- en nadelen, hoeveel een voorstel oplevert en verdere mogelijke gevolgen van het doorvoeren van een voorstel. Dat geeft de raad meer inzicht om bij de behandeling van de begroting een standpunt te kunnen bepalen en er met elkaar over in debat te kunnen gaan en uiteindelijk tot besluitvorming.

Met de constatering dat de raad de gemeente wil zijn die we nu zijn, kan verder gewerkt worden aan de strategische ambitie zoals neergezet in de kadernota 2024-2027 met de drie grote opgaven:

1. Groei van de gemeente Raalte
2. Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken
3. Toekomstbestendig buitengebied

met daar doorheen gevlochten de drie pijlers bestuurlijke vernieuwing/ participatie, duurzaamheid en dienstverlening. Tegelijkertijd is er oog voor de taken van vandaag en morgen, zoals onderwijshuisvesting, opwaardering van de N35 en de bestrijding van energiearmoede. De opgaven en pijlers zijn nog niet concreet vertaald naar activiteiten, capaciteit en middelen. Dat vraagt keuzes. De uitkomsten van het goede gesprek op 7 maart zijn een eerste aanzet om tot die keuzes te komen.